

بسمه تعالی

شناخت دین بر دو پایه استوار است: عقل و نقل. عقل؛ عقل مطالب مهم و اصولی را درک می‌کند، البته عقل بشر محدود است و فقط کلیات را درک می‌کند و پاسخگوی بسیاری از سؤال‌های انسان نیست. به عنوان مثال: عقل اصل لزوم معاد و زندگی پس از مرگ را درک می‌کند ولی جزئیات آن را نمی‌داند.

نقل؛ نقل از قرآن و روایات تشکیل شده است. قرآن مانند قانون اساسی است و اصل قوانین را برای مردم بیان کرده و بیان امور جزئی را به سنت واگذار کرده است. مثال: در قرآن وجوب نماز و اینکه نماز انسان را از بدی و زشتی‌ها باز می‌دارد، آمده است^۱ ولی چگونه انجام دادن و تعداد رکعت‌های آن را سنت و احادیث پیشوایان معصوم بیان می‌کند. در نتیجه سنت در میان منابع شناخت، نقش ویژه‌ای دارد. حالا ببینیم مهدویت چقدر و چگونه در سنت بیان شده است.

با نگاهی کلی به احادیث می‌بینیم بیش از پنجاه نفر از صحابه روایات مربوط به امام مهدی علیه السلام را از رسول گرامی صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند. برخی از محققان ۱۹۴۱ روایت را از پیشوایان معصوم در مورد مهدویت جمع آوری کرده‌اند که ۵۶۰ حدیث آن از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است.^۲ کتاب‌های زیادی قبل و بعد از ولادت امام مهدی علیه السلام در مورد ایشان نوشته شده است. گروهی از عالمان شیعی و سنی قائل به تواتر این اخبار در مورد امام مهدی علیه السلام شده‌اند. محمد بن حسین ابری شافعی (۳۶۳ق) در کتاب مناقب شافعی می‌گوید: اخبار بشارت رسول خدا صلی الله علیه و آله به آمدن «مهدی» به دلیل کثرت مخبران و راویان به حد تواتر رسیده است.^۳

روایات نقل شده در مورد امام مهدی علیه السلام را می‌توان به چهار گروه تقسیم کرد.

۱. **روایات تفسیری:** روایاتی که در ذیل آیاتی از قرآن نقل شده و آن‌ها را بر مهدویت تطبیق کرده‌اند.
۲. **روایات اخباری:** احادیثی که از آینده خبر می‌دهند مانند: وقوع غیبت، علایم ظهور، دوران حکومت.
۳. **روایات تبیینی:** روایاتی که بیان کننده دلایل غیبت، اهمیت انتظار، وظایف منتظران و... هستند.
۴. **روایات تاریخی:** احادیثی که نسب و ولادت و معجزات امام مهدی علیه السلام را مطرح می‌کنند.

از نگاهی دیگر احادیث مربوط به مهدویت به دو دسته تقسیم می‌شوند احادیث عام- احادیث خاص

۱. **احادیث عام:** روایاتی که موضوعاتشان بیان جانشینی رسول خدا صلی الله علیه و آله است مانند: حدیث ثقلین- حدیث دوازده خلیفه و حدیث؛ هر کس بمیرد و امام زمان خود را نشناسد، مرگش جاهلی است.^۴ که به یک مورد به طور اختصار پرداخته می‌شود:

بیان حدیث ثقلین

حدود ۳۴ نفر از صحابه پیامبر گرامی اسلام و بسیاری از بزرگان شیعه و سنی مانند: مسلم، ترمذی و احمد بن حنبل این حدیث را نقل کرده‌اند.^۵ مضمون و ترجمه این حدیث شریف:

پیامبر اکرم در آخرین روزهای زندگانی خود در جمع مسلمانان فرمودند: «من دو چیز گرانبها در میان شما به امانت می‌گذارم، اگر از این دو پیروی کنید، بعد از من هرگز گمراه نخواهید شد. یکی از این دو مهم تر از دیگری است. اولی کتاب خدا که ریسمانی متصل از آسمان به زمین است و دومی عترت و اهل بیتم این دو از هم جدا نمی‌شوند تا اینکه در کنار حوض کوثر بر من وارد خواهند شد. پس بنگرید با این دو چگونه برخورد می‌کنید.»
مراد از اهل بیت چه کسانی هستند؟ بنابر گفتار

عالمان شیعی و سنی مراد از اهل بیت حضرت علی و فاطمه و فرزندان آنان می‌باشند که پیامبر اسلام در جاهای مختلف آنان را به عنوان اهل بیت خود معرفی کردند.^۶

امام مهدی علیه السلام و حدیث ثقلین: هم اکنون قرآن کریم بدون هیچ‌گونه تحریفی در میان ما است، اما از اهل بیت، هم اکنون چه کسی در کنار قرآن است تا مسلمانان با پیروی از این دو چیز گرانبها هرگز دچار گمراهی و انحراف نشوند؟ عالمان شیعی و اهل سنت از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند که فرمودند: مهدی از عترت و اهل بیت من و از فرزندان فاطمه است.^۷

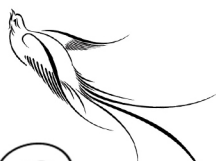
در نتیجه هم اکنون امام مهدی علیه السلام مصداق این حجت و همتای قرآن می‌باشد و پیروی از او بر ما لازم است.

۲. **احادیث خاص:** مراد از آن، احادیثی است که در مورد مهدویت وارد شده است.

در این زمینه بسیاری از مسایل مورد اتفاق شیعه و اهل سنت است به صورتی که اگر «مهدی» با ویژگی‌های مطرح شده در روایات، از کنار کعبه، خانه خدا قیام خود را آغاز کند، تمامی مسلمانان اعتراف به آمدن او می‌کنند. در این نوشتار به بیان برخی از عرصه‌های مشترک میان شیعه و سنی در مورد امام مهدی علیه السلام می‌پردازیم.

۱. **اصل مهدویت؛** در روایات فریقین در حد تواتر آمده است در آخرالزمان شخصی به نام «مهدی» از فرزندان پیامبر قیام خواهد کرد. ابن حجر عسقلانی می‌گوید: اخبار به حد تواتر دلالت دارد بر اینکه «مهدی» از این امت است.^۸

۲. **وجوب اعتقاد به مهدی؛** یکی از واجبات مهم در دین اسلام اعتقاد به آمدن «مهدی» است به صورتی که منکر خروج او کافر معرفی شده است. جابر

(عج) امام مهدی در احادیث شیعه و سنی

واحد فرهنگلی
بیمارستان خاتم الانبیاء
(ص)

پی نوشت:

- ۱- سوره نساء، آیه ۱۰۳؛ سوره عنکبوت، آیه ۴۵.
- ۲- به معجم احادیث امام مهدی مراجعه شود.
- ۳- التذکره، ج ۱، ص ۷۰۱.
- ۴- صحیح بخاری، ج ۵، ص ۱۳؛ صحیح مسلم، ج ۶، ص ۲۱.
- ۵- صحیح مسلم، ج ۴، ش ۲۴۰۸؛ سنن ترمذی، ج ۵، ش ۱۷۸۸؛ عباقات الانوار، ج ۲، ص ۸۲۴.
- ۶- الدر المنثور، ج ۶، ص ۶۰۶؛ سنن ترمذی، ج ۵، ص ۳۵۲؛ صواعق المحرقة، باب ۹، ص ۱۲۱.
- ۷- عقدالدرر، ص ۳۵؛ الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۸۵؛ مسند احمد، ج ۱، ص ۳۷۶؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۷.
- ۸- فتح الباری، ج ۵، ص ۳۶۲.
- ۹- الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۸۳.
- ۱۰- سوره توبه، آیه ۳۳؛ صف، آیه ۹؛ سوره فتح، آیه ۲۸؛ سوره نور، آیه ۵۵؛ سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.
- ۱۱- سنن ابی داوود، ج ۴، ص ۱۰۷ ص ۴۲۸۵.

بن عبدالله از پیامبر ﷺ نقل می کند: «کسی که منکر خروج مهدی ﷺ باشد، به آنچه بر محمد ﷺ نازل شده، کافر گردیده است»^۹.

۳. جهانی بودن دعوت و حکومت او؛ بر این مسأله آیات قرآن نیز دلالت دارد.^{۱۰}

۴. عدالت گستری امام مهدی ﷺ؛ فراگیری عدل و داد در بسیاری از روایات مربوط به حضرت بیان شده است. ابوسعید خدری از پیامبر اسلام ﷺ نقل می کند؛ مهدی از من است. او زمین را از عدل و داد پر می کند همان گونه که از ظلم و جور پر شده است.^{۱۱}

هم نام پیامبر ﷺ بودن مهدی ﷺ و بیعت میان رکن و مقام در آغاز قیام او و نزول عیسی بن مریم علیه السلام در زمان امام مهدی علیه السلام و اقتدا کردن به او در نماز و خسف بیداء و فراوانی نعمت در زمان او و مشخصات ظاهری امام و از فرزندان فاطمه بودن مهدی علیه السلام و... از موارد دیگر مشترک میان شیعه و اهل سنت است. تنها فرق میان علمای شیعه و سنی در مصداق مهدی است. شیعیان معتقدند امام مهدی علیه السلام فرزند امام حسن عسکری علیه السلام و امام دوازدهم می باشد و هم اکنون زنده است و از عمر او بیش از هزار سال می گذرد ولی اهل سنت اعتقاد دارند فردی با لقب «مهدی» با این ویژگی ها در آخرالزمان خروج کرده و عدل و داد را در سراسر زمین پیاده خواهد کرد.

منبع مورد استفاده:

امام مهدی علیه السلام در احادیث شیعه و سنی، محمد امین بالادستیان و دیگران؛ بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام، تهران، ۱۳۸۴ ش.